

دانشگاه بین المللی امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

دانشگاه بین المللی امام خمینی قزوین

دانشکده فنی و مهندسی

مبانی کامپیوتر و برنامه سازی

(دومین ترم کرونا!)

فصل دهم: اشاره گرها در C

نستوه طاهری جوان

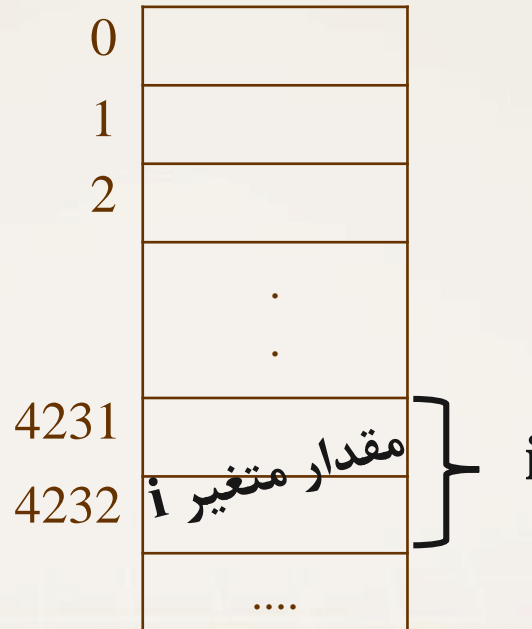
nastoooh@aut.ac.ir

مقدمه

- یادآوری ۱: متغیر نامی است برای کلمات حافظه.
- یادآوری ۲: هر کلمه حافظه یک آدرس دارد.
- **اشاره گر:** نوعی متغیر است که آدرس یک متغیر دیگر را نگهداری می کند.
  - در واقع آدرس حافظه یک عدد است، اما نمی توان آدرس را در متغیرهای معمولی (مانند int یا double) نگهداری کرد! و برای این کار به اشاره گر نیاز است..

int i;

تعریف اشاره گرها

○ برای تعریف اشاره گرها به صورت زیر عمل می کنیم:

; نام اشاره گر * نوع داده

○ مثال:

```
int *p;
```

```
char *q;
```

بعد از این تعریف p یک اشاره گر است که می تواند به متغیرهای از نوع `int` اشاره کند و آدرس آنها را در خود ذخیره کند. اما q فقط می تواند به متغیرهای `char` اشاره کند.

○ نکته: خود متغیرهای اشاره گری (از هر نوعی که باشند) ۲ بایت فضا اشغال می کنند.

مقدار دهی به اشاره گرها

○ برای مقدار دهی به اشاره گرها به صورت زیر عمل می کنیم:

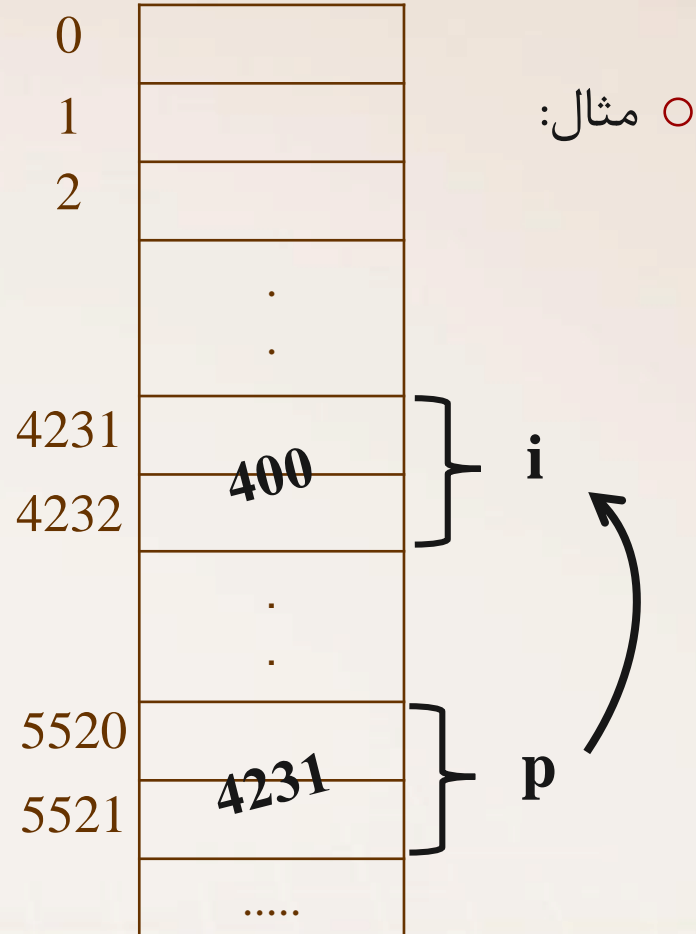
نام متغیر & = نام اشاره گر

`int i, *p;`

`i = 400;`

`p = &i;`

نکته: آدرس اولین بایت یک متغیر، آدرس آن متغیر است.

مقدار دهی به اشاره گرها

○ عملگرهای یکانی `&` و `*` برای کار کردن با اشاره گرها به کار می روند.

- عملگر `&` آدرس یک متغیر را برمیگرداند.
- عملگر `*` محتوای جایی را برمیگرداند که اشاره گر به آنجا اشاره می کند.

• مثال:

```
int i, j, *p;
```

```
i = 750;
```

```
p = &i;
```

```
j = *p;
```

محتوای جایی که `p` به آن اشاره می کند را در `j` قرار میدهد.

عملکردی مانند دستور زیر دارد:

```
j = i;
```


مقدار دهی به اشاره گرها

- مثال: خروجی قطعه کد زیر چیست؟

```
int i, *ptr;  
i = 2000;  
ptr = &i;  
printf ("%p", ptr);
```

در واقع آدرس
متغیر i در حافظه را
نشان می دهد!!

- شاخص %p برای نمایش محتوای یک اشاره گر استفاده می شود. (در مبنای ۱۶)

مقدار دهی به اشاره گرها

- نکته: حال می توانیم فلسفه استفاده از & در تابع scanf را بهتر درک کنیم.
- مثال:

```
int i, *ptr;  
ptr = &i;  
scanf ("%d", ptr);
```

متغیر i را از ورودی مقدار دهی می کند.

- در واقع در تابع scanf ما باید آدرس متغیری که می خواهیم از ورودی دریافت کنیم را مشخص کنیم. تا بحال نیز همین کار را می کردیم!!!

مقدار دهی به اشاره گرها

- برخی از عملگرها را می توان بر روی اشاره گرها به کار برد و برخی را خیر.
- عملگرهای = و جمع و تفریق و افزایش و کاهش را می توان بر روی اشاره گرها بکار برد.
- عملگرهایی مانند ضرب و تقسیم بر روی اشاره گرها بی معنی است.

• مثال:

```
int i, j, *p, *q;
```

```
i = 333;
```

```
p = &i;
```

```
q = &j;
```

```
*q = *p;
```

```
q = p;
```

اشاره گر p به i اشاره می کند.

اشاره گر q به j اشاره می کند.

محتوای i در j کپی می شود!

اشاره گر q نیز از این به بعد به i اشاره می کند.

مقدار دهی به اشاره گرها

- عملگرهای ++ و - بر روی اشاره گرها قابل انجام است. پس از این کار به مقدار اندازه نوع داده اشاره گر، به اشاره گر اضافه یا از آن کسر می گردد.
- در واقع با ++ کردن یک اشاره گر، آن اشاره گر به عنصر هم نوع بعدی اشاره می کند.
- این خاصیت به خوبی هنگام ترکیب اشاره گرها و آرایه ها می توان استفاده کرد.

• مثال:

```
float f, *p;
```

```
f = 44.3;
```

```
p = &f;
```

```
p++;
```

اشاره گر p به f اشاره می کند.
مثلا خانه ۵۲۰ حافظه!

بعد از این عمل، اشاره گر به
خانه ۵۲۴ حافظه اشاره می
کند!!!

مقدار دهی به اشاره گرها

- مثال: تفاوت دو دستور زیر در چیست؟

```
int i, j, *p;
```

```
p = &i;
```

```
j = *p + 4;
```

```
j = *(p+4);
```

محتوای جایی که p اشاره می کند را با ۴ جمع کرده و در j قرار می دهد.

محتوای ۴ خانه (دوبایتی) بعد از i را در j قرار می دهد.

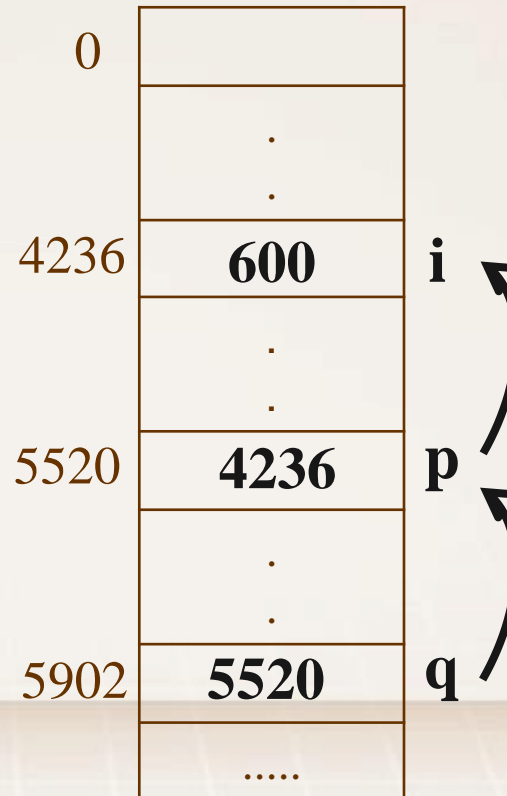

اشاره گر به اشاره گر

- یادآوری: اشاره گر خود نیز یک متغیر است.
- می توان آدرس یک اشاره گر را در یک اشاره گر دیگر قرار داد.
  - در واقع اشاره گر به اشاره گر!
- برای تعریف اشاره گر به اشاره گر به صورت زیر عمل می کنیم:

نام اشاره گر ** نوع داده

```
int i, *p, **q;
i = 600;
p = &i;
q = &p;
```


مثال •

اشاره گر به اشاره گر

• مثال:

```
int i, j, *p, **q;  
i = 600;  
p = &i;  
q = &p;  
j = **q;
```

با اینکار محتوای i را در j قرار می دهیم.

اشاره گر به اشاره گر

○ می توانیم در صورت نیاز! اشاره گر به اشاره گر به اشاره گر نیز تعریف کرد.

• مثال:

```
int i, j, *p, **q, ***r;  
i = 777;  
p = &i;  
q = &p;  
r = &q;  
j = ***r;
```


کاربرد اشاره گرها

در این فصل فقط قدری با مفهوم اشاره گرها آشنا شدیم.

کاربردهایی از اشاره گرها را در فصل های بعدی خواهیم دید!

منابع

[1] P. Deitel , H. Deitel, **C How to Program**, 8th ed., 2016. ([Download Link](#))

[2] B. W. Kernighan, D. M. Ritchie, **The C Programming Language**, 2nd ed., 1988. ([Download Link](#))

برای دانلود کتاب ها، اسلایدها و نمونه پروژه های درسی به سایت
www.nastoooh.com بخش دانشجویان مراجعه کنید.

پایان